

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
НАУКОВИЙ ПАРК «НАУКА ТА БЕЗПЕКА»**

**ЗЛОЧИННІСТЬ І ПРОТИДІЯ ЇЙ В УМОВАХ ВІЙНИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ, РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ**

м. Вінниця, 12 квітня 2023 року

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Вінниця 2023

*Друкується згідно з рішенням оргкомітету
за дорученням Харківського національного університету внутрішніх справ
від 18.01.2023 № 2*

Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України ; Наук. парк «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2023. – 292 с.

У збірнику представлено тези наукових доповідей авторів з різних регіонів України – праці вчених-правників, фахівців з кримінології, кримінального, кримінально-виконавчого права, кримінального процесу, криміналістики та судової експертології, інших галузей наукового знання, а також здобувачів освіти. У тезах доповідей висвітлено широке коло питань, пов'язаних з актуальними проблемами протидії злочинності в умовах війни у глобальному, регіональному та національному вимірах.

УДК 343"364"(082)

*Матеріали друкуються за рішенням оргкомітету конференції,
викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками.
Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.*

*Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті
Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>)
у розділі «Наука», сторінка «Конференції, семінари та круглі столи»,
а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>)*

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	10
СОКУРЕНКО В. В. ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ – ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	11
БАНДУРКА О. М. КОЛИ ЗАКІНЧИТЬСЯ ВІЙНА.....	13
ГУСАРОВ С. М. САНКЦІЇ ЗА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ І КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ: ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ.....	15
МОРГУНОВ О. А. РОСІЙСЬКІ ПРОПАГАНДИСТИ У ФОКУСІ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ	18
БАРАШ Є. Ю. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБМІНУ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ТА ІНШИХ ОСІБ	20
ДАНИЛЬЧЕНКО Ю. Б. ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАЦІЇ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	25
АВДЄЄВ О. О. КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	26
АВДЄЄВА Г. К. ЦИФРОВІ ДОКАЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ.....	28
АКІМОВ М. О. ДО ПИТАННЯ ПРО НЕДОЦІЛЬНІСТЬ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПОШИРЕННЯ ПЕВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 8218 ВІД 23 ЛИСТОПАДА 2022 РОКУ).....	31
АМЕЛІНА А. С. ТИПОВІ СЛІДИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	33
БАГАДЕНКО І. П. ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧИ СПРОБИ ЗАЛУЧЕННЯ ДО БОЙОВИХ ДІЙ?	35
БЕРЕЖНА О. М. ЩОДО ПИТАННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА НА НЕПІДКОНТРОЛЬНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	37
БОЙКО Х. О. УЧАСТЬ ІНШИХ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	38
В ДОКАЗУВАННІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	38
БОНДАРЕНКО О. С. КОРУПЦІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	41
БОТНАРЕНКО І. А. ЗАСОБИ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ ЯК ПРЕДМЕТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 438 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ І ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ): ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА.....	43

БРИСКОВСЬКА О. М. ОКРЕМІ ВИДИ ФІНАНСОВОГО ШАХРАЙСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	46
БРУСЕВИЧ Я. О. ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ, НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ: КОЛІЗІЯ МІЖ СТ. 43-1 КК УКРАЇНИ ТА СТ. 1 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОБОРОНУ УКРАЇНИ».....	49
БУГЕРА О. І. КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ	51
ВАСИЛЬЄВ А. А. КОНДРАТОВ Д. Ю. ОСВІТЯНИН ЯК СУБ'ЄКТ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	53
ГАЙДЕНКО М. О. ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ВЧИНЕННЯ МАСОВИХ УБИВСТВ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ РФ	55
ГАЛУЩЕНКО Д. Е. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІКСАЦІЇ ТА РОЗСЛІДУВАННІ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ	57
ГЕРАСИМЕНКО В. О. ПРО ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПОПРАВКИ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ).....	59
ГЛАДКОВА Є. О. ЛИТВИНОВ О. М. ПО ТОЙ БІК НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ АБО ПРИМАРА ЗАДОВОЛЕННЯ	61
ГЛИНСЬКА Н. В. ДИСТАНЦІЙНИЙ ДОПИТ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ VS ДІЯТИ ТУТ І ЗАРАЗ	64
ГОЛІНА В. В. ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ВПОРЯДКУВАННЯ ДЕЯКИХ ПОНЯТЬ У КРИМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	67
ГОЛОВЧУК В. А. ТИПОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТЕЙ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІЙСЬКОВОЮ АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ	70
ГРЕБЕНЬКОВА М. С. ЗБИРАННЯ СЛІДЧИМ ЕЛЕКТРОННИХ ВІДОБРАЖЕНЬ ЯК ДЖЕРЕЛ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	72
ГУТНИК А. В. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	75
ДАНИЛЬЧЕНКО П. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО РАДИКАЛІЗМУ СЕРЕД ПЕРСОНАЛУ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ	76
ДУНАЄВА Т. Є. ПРОТИДІЯ СЛУЖБОВІЙ НЕДБАЛОСТІ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	79
КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	79
ЄЛАЄВ Ю. Л. ДОКТРИНАЛЬНЕ ЮРИДИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКА ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ДЕКІЛЬКОХ ДЕРЖАВ	81

ЖИТНИЙ О. О.	
БАДЮКОВ Ю. В.	
ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОГАНОВОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ	83
ЗАБУГА Ю. Ю.	
КВАЛІФІКАЦІЯ ПРИВЛАСНЕННЯ, ВИКРАДЕННЯ ЧИ ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ, УЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ РФ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	86
ЗІНЧЕНКО Д. А.	
ВІКТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	88
ЗОЗУЛЯ І.В.	
ДЕЗЕРТИРСТВО ЯК ВОЄННИЙ ЗЛОЧИН В УМОВАХ ВІЙНИ	91
ЗОЗУЛЯ О. І.	
ЩОДО СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА ПРИЗОВОМ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ.....	93
ІВАНОВА М. А.	
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	96
ІЩЕНКО Д. С.	
ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕНАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З УВЕДЕННЯМ В УКРАЇНІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	99
КАЗНАЧЕСЬКА Д. В.	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	101
КАЙСАРОВА А. О.	
ПОСОБНИЦТВО ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРУ: КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ОБҐРУНТУВАННЯ.....	105
КАЛІНІНА А. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ АВТОТРАНСПОРТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ШЛЯХОМ АВТОМАТИЧНОЇ ФІКСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПДР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	107
КАНІБЕР Ю. М.	
ПАЙОЛ Д. О.	
ЛЕГАЛІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО КАНАБІСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	109
КОБЕЦЬ С. В.	
УСКЛАДНЕННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОГРОЗИ АБО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	111
КОБЗИНА А. С.	
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ПРОЯВИ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ, МЕТА І ВИДИ.....	114
КОВАЛЬ К. О.	
ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗГРАБУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	117
КОЗАКОВА М. С.	
ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ СТОСОВНО КЛАСИФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPOPУШЕНЬ.....	120
КОЛОДЯЖНИЙ М. Г.	
ФАКТОР ВІЙНИ: КРИМІНОЛОГІЧНІ РОЗДУМИ	122
КОРНІЄНКО В. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ.....	125

КОСЕНКО Є. Є. ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.....	127
КОТЕЛЕВЕЦЬ А. В. КІБЕРБУЛІНГ: ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОТИДІЮ	129
КРИШЕВИЧ О. В. МАРОДЕРСТВО: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	133
КРИЦАК І. В. КРИМІНОТЕОЛОГІЯ: БАЗОВІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАУВАГИ.....	135
КУЛИК О. Г. НАУМОВА І. В. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	138
ЛИЗОГУБ Я. Г. КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	141
ЛИТВИНОВ О. М. ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	144
ЛІСНИЧЕНКО Л. В. ОЦЕЛ В. В. ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА СТАН КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ У 2022 РОЦІ.....	146
ЛУЦЕНКО Б. Г. КРИМІНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІД ЧАС ДЕОКУПАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	148
МАКАРЕНКО О. Ю. МАКАРЕНКО Н. А. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗМІНИ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	151
МАКАРОВ В. С. ДОСЛІДЖЕННЯ ДРОНІВ DJI ПРОГРАМНИМ КОМПЛЕКСОМ OXUGEN FORENSIC DETECTIVE	153
МЕДВЕДЄВА О. В. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ	155
МИХАЙЛІЧЕНКО Т. О. ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЦІНКА	158
МУСІЙКО А. А. ЩОДО ПИТАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ЇХНЬОЇ СУТНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	160
НАЗИМКО Є. С. ПОНОМАРЬОВА Т. І. КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПОСТКОНФЛІКТНИХ ТЕРИТОРІЙ.....	162
НИТКА Я. М. ПРОТИПРАВНІ ДІЯННЯ ПРОТИ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЯК СКЛАДИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	165
НІГАЧОВА В. В. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	168

НОВІКОВ О. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ НА ДИНАМІКУ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ (СТ. 286 КК УКРАЇНИ)	170
ОРЛОВ Ю. В.	
КОНЦЕПТНО-ДИСКУРСИВНИЙ ФОН СУЧАСНОГО РОСІЙСЬКОГО ФАШИЗМУ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	173
ПАВЛЕНКО Т. А.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ АГРЕСІЇ ТА ЮРИСДИКЦІЇ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ТАКОГО ЗЛОЧИНУ	176
ПАВЛОВА Н. В.	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	178
ПАЩЕНКО О. О.	
ПОЛІТИКА ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОЛІТИКА БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	180
ПЕРЕПЕЛІЦИНА С. Д.	
ЩОДО ДЕЯКИХ ЗМІН, ВНЕСЕНИХ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	182
ПОЛІТОВА А. С.	
ПРОТИДІЯ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ (ВОЄННОГО СТАНУ)	183
ПЧЕЛІНА О. В.	
ПЧЕЛІН В. Б.	
ПРОБЛЕМИ ФІКСУВАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОЦИДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	187
РАЧИНСЬКИЙ О. О.	
НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ КРИМІНОГЕННОЇ ЗАГРОЗИ	190
РЕПІНА Ю. С.	
ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄДР ТА ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	192
САЛМАНОВ О. В.	
ТОПЧІЙ А. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ФІКСАЦІЇ ДОКАЗІВ УЧИНЕННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ІЗ ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ ІНТЕРНЕТУ	195
СВИСТУН Я. В.	
РОЗВИТОК СИСТЕМ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ В УКРАЇНІ: РОЛЬ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ	198
СВОЯК Д. В.	
ЩОДО ПОНЯТТЯ ЗЛОЧИНУ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ПРИ ВИРІШЕННІ ПИТАННЯ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	201
СЕМЕНОВИХ О. С.	
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЦІЛЬОВЕ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ, ЗДІЙСНЕННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ ЧИ НАДАННЯ КРЕДИТІВ З БЮДЖЕТУ БЕЗ ВСТАНОВЛЕНИХ БЮДЖЕТНИХ ПРИЗНАЧЕНЬ АБО З ЇХ ПЕРЕВИЩЕННЯМ: ПОНЯТТЯ, ФОРМИ ТА ВИДИ	204

СЕМЕНЮК О. А. РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 191 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ВИДИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ І ОКРЕМІ ЕЛЕМЕНТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ	207
СІРОТКО Ю. Ю. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ТА НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВІЙНИ	209
СПІЦИНА Г. О. ГОНЧАРЕНКО М. М. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ	212
СТЕПАНЮК Р. Л. ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ	215
ТИМОШЕНКО В. І. ДОСВІД ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В ІЗРАЇЛІ	217
ТКАЧЕНКО Б. М. ЩОДО ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ТРИБУНАЛУ ТА ЕТАПІВ ЙОГО СТВОРЕННЯ	220
УКРАЇНЕЦЬ Т. В. ВИДИ ВОДІЙСЬКИХ ПОСВІДЧЕНЬ ЯК ОБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЗА СТ. 358 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	221
ФІЛІПОВ Ю. Є. ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ	224
ФОМІНА Т. Г. ОБМІН ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ	227
ХРАМЦОВ О. М. ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМИ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ СТАТТЕЮ 435-1 КК УКРАЇНИ.....	230
ХРИСТИЧ І. О. ПРОБЛЕМИ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ЛАТЕНТНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	232
ЦАПОК К. Р. ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ ЯК ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ.....	235
ЧЕРВІНСЬКИЙ В. В. ЗЛОЧИННИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО	237
ЧЕРЕВКО К. О. ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ОБРАЗУ ЧЕСТІ І ГІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ, ПОГРОЗИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЮ (СТ. 435-2 КК УКРАЇНИ)	239
ЧЕРЕДНИЧЕНКО В. В. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА В НЕОБХІДНІЙ ОБОРОНІ.....	241
ЧОБОТ Р. В. КРАДІЖКА, ПЕРЕДБАЧЕНА Ч. 1 СТ. 185 КК УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ОБ'ЄКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ	244
ШЕВЕЛЕВ К. Є. ГЕРАСИМЕНКО В. О. ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ І БОЄПРИПАСІВ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	246

ШЕВЧЕНКО А. О. РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	248
ШЕВЧЕНКО В. О. ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ І ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ	251
ШЕВЧУК Т. А. КРИМІНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	254
ШЕВЧУК Т. А. ТИТАРЕНКО Ю. М. ДО ПИТАННЯ ПРО МІНІМАЛЬНИЙ ВІК КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	256
ШИНКАРЬОВ Ю. В. ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	259
ШКУРАТ І. О. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ УЧАСТІ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ У СКЛАДІ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОМПАНІЙ	260
ШРАМКО С. С. ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ УБЕЗПЕЧЕННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ	262
ЮСУПОВ В. В. ПЛЮКОВ Ю. О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД, ЯКІ ЗАЗНАЛИ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ОБСТРІЛІВ ТА БОМБАРДУВАНЬ.....	264
ЮСУПОВА К. О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ	267
ЯЗАН Н. С. КРИМІНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	270
ЯКОВЕЦЬ І. С. ЗАХИСТ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ.....	273
ЯНЕНКО К. Ю. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОПАГАНДИ В УМОВАХ ВІЙНИ	276
ЯЩЕНКО А. М. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРОЯВИ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ЧАСТИНАМИ ПЕРШОЮ ТА ДРУГОЮ СТАТТІ 111-1 КК УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ФОРМИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ	278
ROTAN K. A. CRIME OF AGGRESSION: NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGAL MECHANISMS OF PREVENTION	282
SAZANOVA L. S. RUSSIA IGNORES WAR RULES.....	284
YOHANSEN K. D. COMBATING CYBERCRIME UNDER MARTIAL LAW	287
YURTAYEVA K. V. TRANSFORMATION OF THE NOTION OF WAR CRIMES AND CRIME OF AGGRESSION IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN CYBERWAR.....	289

№ 752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 12.03.2023).

УДК 343.9:349.6

Оксана Василівна ПЧЕЛІНА,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу та організації
досудового слідства факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-1767>;*

Віталій Борисович ПЧЕЛІН,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>*

ПРОБЛЕМИ ФІКСУВАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОЦИДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації (далі – рф) на Україну багато сфер її суспільного життя зазнали безповоротних та істотних змін. Зокрема, мова йде про пошкодження, а то й знищення, великої кількості об'єктів критичної інфраструктури, завдання збитків довіллю. У зв'язку з чим важливим є з'ясування особливостей фіксування та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із збройною агресією рф. У представленому дослідженні зупинимося на проблемах, які виникають у правоохоронних органах під час виявлення та досудового розслідування в умовах воєнного стану такого різновиду кримінальних правопорушень як екоциду.

Як показує аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора, правоохоронними органами у період з 2014 року по лютий 2023 року було виявлено та розпочато досудове розслідування 37 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 441 Кримінального кодексу (далі – КК) України. Зокрема, в 2014–2015 роках не було розпочато жодне кримінальне провадження за фактом учинення екоциду, в 2016 році обліковано 1 злочин досліджуваного виду, 2017 році – 3, 2018 році – 2, 2019 році – 8, 2020 році – 6, 2021 році – 2, 2022 році – 15, січні–лютому 2023 року – 0 [1]. При цьому жодне кримінальне провадження не було скеровано до суду. Як результат, відсутня судова практика з розгляду кримінальних справ про екоциди по суті.

Наведене вчергове підкреслює актуальність обраної тематики дослідження та акцентує увагу на відсутності у працівників органів досудового розслідування практичного досвіду з всебічного й якісного фіксування слідів учинення екоциду, повного встановлення обставин, які підлягають доказуванню у вказаній категорії кримінальних проваджень. Більше того, доводиться констатувати, що рівень наукового та навчально-методичного забезпечення діяльності з виявлення та досудового розслідування екоцидів є незадовільним. Зокрема, в криміналістиці не розроблені ані методика розслідування екоцидів, ані рекомендації щодо техніко-криміналістичного та тактичного забезпечення проведення окремих процесуальних з метою виявлення, фіксування, вилучення та дослідження слідів екоцидів. Безперечно, окреслена ситуація не сприяє ефективному вирішенню завдань кримінального провадження під час здійснення розслідування та су-

дового розгляду екоцидів. Навпаки, вона призводить до виникнення у працівників досудового розслідування низки труднощів, наприклад, пов'язаних із правильною кримінально-правовою кваліфікацією цих діянь; визначенням обсягу та змісту обставин, що підлягають з'ясуванню; обранням напрямів і програм розслідування; збиранням і дослідженням слідової інформації; тощо.

Говорячи про фіксування випадків учинення екоциду та здійснення їх досудового розслідування в умовах воєнного стану, варто передусім з'ясувати, кримінально-правові ознаки притаманні досліджуваній категорії кримінальних правопорушень. Це дозволить виокремлювати екоциди з-поміж інших протиправних діянь проти довкілля, зокрема розмежовувати їх від воєнних злочинів, що посягають на суспільні відносини у сфері забезпечення екологічної безпеки.

Так, у ст. 441 КК України законодавець визначає екоцид як «масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу» [2]. З наведеного помітно, що об'єктом посягання є природа як середовище проживання людини [3, с. 14]; кожна із зазначених у диспозиції наведеної статті протиправних дій характеризується можливістю спричинити екологічну катастрофу, що має принципове значення для їх відмежування від злочинів проти довкілля [4, с. 83]. Цей склад злочину має особливу конструкцію, яка відрізняється: 1) від типових формальних складів необхідністю практичного встановлення крім діяння ще й створення цим діянням у конкретному випадку реальної небезпеки настання наслідків у вигляді екологічної катастрофи; 2) від типових матеріальних складів необов'язковістю настання таких наслідків для визнання злочину закінченим. При цьому склад злочину «екоцид» включає в себе надто багато оціночних понять, що не знайшли свого відображення ні в чинному КК України, ні у правових позиціях Верховного Суду. Це стосується понять «масове знищення рослинного або тваринного світу», адже невідомо на якому етапі завдання шкоди, згідно із КК України, рослинний чи тваринний світ можна вважати знищеним, а також не відображено кількісного критерію, який би становив масовість таких знищень. Це стосується і понять «отруєння атмосфери або водних ресурсів» [5, с. 1].

Проте в умовах збройного конфлікту потрібно розуміти відмінність між екоцидом і воєнним злочином проти довкілля. Зокрема, відповідно до п. b ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду воєнними злочинами також є «інші серйозні порушення законів і звичаїв, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах у встановлених рамках міжнародного права», в тому числі «умисне вчинення нападу з усвідомленням того, що такий напад призведе до випадкової загибелі чи поранення цивільних осіб або заподіє шкоди цивільним об'єктам чи масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно надмірною в порівнянні з конкретною та безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою» [6]. У вітчизняному кримінальному законодавстві відповідальність за такі діяння передбачена в ст. 438 КК України. За вказаною статтею Особливої частини закону про кримінальну відповідальність варто кваліфікувати такі порушення законів і звичаїв війни проти довкілля як: напад на довкілля як цивільний об'єкт; заподіяння надмірної шкоди довкіллю чи можливості заподіяння такої шкоди; заподіяння широкомасштабної, довготривалої і серйозної шкоди довкіллю чи можливості заподіяння такої шкоди; знищення або захоплення довкілля чи майна, що використовується для вивчення та охорони довкілля, якщо цього не вимагає нагальна військова необхідність; нанесення ударів по об'єктах, що перебувають під охороною та використовуються з метою вивчення та охорони довкілля; розграбування об'єктів, пов'язаних із довкіллям і його елементами; напади, руйнування, знищення або виведення з ладу об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення (коли такі об'єкти є частиною природного середовища); напади на установки та

споруди, що містять небезпечні сили; вороже використання засобів впливу на навколишнє середовище; застосування отрути або отруйної зброї; напад на довкілля із застосуванням запалювальної зброї [3, с. 7–14].

Ще однією проблемою на шляху фіксування та розслідування екоциду в умовах воєнного стану є своєчасне виявлення слідів цього злочину та їх правильна фіксація та вилучення. На превеликий жаль, учасники слідчо-оперативних груп (далі – СОГ), які виїжджають на місце події, значно більше уваги приділяють ушкодженням окремих об'єктів і трупам людей. При цьому не здійснюються дії з пошуку слідів забруднення навколишнього середовища (грунтів, водних ресурсів, атмосфери і т. п.), не виявляються та не фіксуються масштаби загибелі представників тваринного світу, ураження рослинного світу тощо. Більше того, досить часто до складу СОГ не включаються в якості спеціалістів екологи, які б з використанням повіреного (сертифікованого) обладнання здійснювали пошук слідів екоциду, відбирали зразки та/чи проби, визначали координати, площу й обсяги ураження компонент екосистеми [3, с. 16]. Як результат, це призводить до неповного встановлення всіх обставин учинення екоциду, а значить до неповноти розслідування цих злочинів.

Отже, основні проблеми фіксування та розслідування екоциду в умовах воєнного стану пов'язані із допущенням працівниками органу досудового розслідування помилок при: кримінально-правовій кваліфікації цих діянь; визначенні обсягу та змісту обставин, що підлягають з'ясуванню; збиранні та дослідженні слідової інформації.

Список бібліографічних посилань

1. Статистика про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Пам'ятка щодо особливостей розслідування посягань на довкілля в умовах збройного конфлікту. Київ: Офіс Генерального прокурора, Тренінговий центр прокурорів України, 2022. 32 с.
4. Рибачек В.К. Міжнародно-правова регламентація злочину екоциду. *Часопис цивільстики*. 2022. Вип. 45. С. 82–87. DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i45.471>.
5. Екоцид у кримінальному праві України та міжнародні перспективи. Аналітична записка. *Екологія Право Людина. Верховенство права для захисту довкілля*. URL: <http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/Ekotsyd-u-kryminalnomu-pravi.pdf>.
6. Римський статут Міжнародного кримінального суду. *База даних «Законодавство України»*. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

Наукове видання

**ЗЛОЧИННІСТЬ І ПРОТИДІЯ ЇЙ В УМОВАХ ВІЙНИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ, РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(м. Вінниця, 12 квітня 2023 року)

Українською та англійською мовами

Відповідальні за випуск: *Ю. В. Орлов, Т. А. Шевчук, С. Є. Абламський*
Комп'ютерне верстання: *К. М. Салашна*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 34,2. Обл.-вид. арк. 24,9.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.